

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2009-3-26 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 09-26/542-130
Karar Tarihi : 3.6.2009

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI (Başkan V.)
Üyeler : Mehmet Akif ERSİN, İsmail Hakkı KARAKELLE
Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat ÇETİNKAYA

B. RAPORTÖRLER : Murat AYBER, Meltem BAĞIŞ AKKAYA

C. ŞİKAYET EDEN : Gizlilik talebi bulunmaktadır.

20 **D. ŞİKAYET EDİLEN:** - Hamidiye Kaynak Suları Sanayi Turizm ve Ticaret A.Ş.
Mithatpaşa Mh. Selanik Blv. No:1 Kemerburgaz
Eyüp/İstanbul
- S.S. Marmara Dökme Tatlı Su Temin Tevzi Kooperatifi
ve üyeleri
Osmanağa Mh. Özparıl Sk. No: 7 Kadıköy/İstanbul

30 **E. DOSYA KONUSU:** S.S. Marmara Dökme Tatlı Su Temin Tevzi Kooperatifi (Kooperatif) adı altında bir araya gelen ve Marmara Denizi'ndeki Türk ve yabancı bayraklı gemilere su ikmal hizmeti veren bazı teşebbüsler ile bu teşebbüslere su sağlayan Hamidiye Kaynak Suları Sanayi Turizm ve Ticaret A.Ş. (Hamidiye)'nin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a aykırı eylemlerde buldukları iddiası.

40 **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Şikâyet konusu eylemlerden ilki, Marmara Denizi'nde demirli bulunan/İstanbul Boğazi'ndan geçen Türk ve yabancı bayraklı gemilere su ikmal hizmeti veren bazı teşebbüslerin şikâyete konu Kooperatif'in tüzel kişiliği bünyesinde bir araya gelerek pazar paylaşımı ve ortak fiyat belirleme eylemlerinde bulunmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi hükümlerini ihlal ettikleri yönündedir. İkinci şikâyet konusu ise Hamidiye'nin Kooperatif üyelerine ucuz, üye olmayanlara pahalı su temin etmek suretiyle, Kooperatif'e katılmayanların faaliyetini zorlaştırdığına ilişkindir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 3.2.2009, 10.2.2009, 3.3.2009 ve 16.3.2009 tarihlerinde 859, 1028, 1582 ve 1922 sayılar ile giren başvurular üzerine hazırlanan 3.4.2009 tarih ve 2009-3-26/İİ-09-MBA sayılı İlk İnceleme Raporu, 15.4.2009 tarih ve 09-15 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40. maddesinin birinci fıkrası uyarınca önaraştırma yapılmasına 09-15/342-M sayı ile karar verilmiştir.

09-26/542-130

İlgili karar uyarınca düzenlenen 26.5.2009 tarih ve 2009-3-26/ÖA-09-MA sayılı Önerge Raporu 27.5.2009 tarih, REK.0.08.00.00-110/163 sayılı Başkanlık önergesi ile 09-26 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da,

- Bostancı İskelesi'nde şebeke suyu temininde hâkim durumda bulunan Hamidiye'nin ayrımcı fiyat uygulamadığının sabit olduğu;
 - Deniz taşıtı ile dökme tatlı su taşımacılığı hizmetinin sunulması esnasında yaşanan etkinsizlik sorununun çözümü doğrultusunda, ilgili pazarda faal teşebbüslerin bir işbirliği kurmalarının bir gereklilik olduğu, ancak bu işbirliğinin 4054 sayılı Kanun hükümlerinin temel ilkelerini ihlal etmemesi gerektiği;
 - Kooperatife ve üyelerine, 2009 yılı başında uygulamaya konulan ve Rapor'un hazırlandığı tarih itibarı ile uygulanmadığı anlaşılan "S.S. Marmara Dökme Tatlı Su Temin Tevzi Kooperatifi Yönetmeliği"nin 4054 sayılı Kanun ve ilgili mevzuata aykırılık taşıyan maddelerinin uygulamadan kaldırılması ve bunun 30 gün içinde Kuruma bildirilmesi doğrultusunda aynı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince görüş bildirilmesi gerektiği
- hususlarına yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Şikâyet konusu çerçevesinde, ilgili ürün pazarları, "İstanbul Boğazı'ndan geçen ve/veya Marmara Denizi'nde demirli bulunan gemilere yapılan su ikmal hizmeti pazarı" (su ikmal hizmeti pazarı) ve "İstanbul Boğazı'ndan geçen ve/veya Marmara Denizi'nde demirli bulunan gemilere yapılan su ikmal hizmeti için tedarik edilen su pazarı" (su alım pazarı) olarak tespit edilmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Dosya konusu dikkate alınarak, ilgili coğrafi pazar "İstanbul ili sınırları ve suları" olarak belirlenmiştir.

I.2. Tespitler ve Değerlendirme

I.2.1. 4054 sayılı Kanun'un 4. Maddesi Bakımından Değerlendirme

Şikâyet konusu Kooperatif'in amacı, yetkilisi tarafından "Hizmet sunumunda kullanılan girdilerin daha uygun koşullarda temini, hizmet sunumunda etkinlik ve ekonomi sağlanması ve nihayet kamu kuruluşları nezdinde temsil kabiliyetinin sağlanması" şeklinde özetlenmiştir. Esasen, Kooperatif üyeleri mazotu bireysel aldıkları durumda daha pahalı, tek bir defada büyük miktarda aldıklarında daha ucuza temin etmektedirler. Kooperatifleşme halinde girdiler daha uygun fiyatlarla temin edilmektedir. Ayrıca, her biri bir yahut en fazla iki deniz taşıtı sahibi olan üyelerin uzak mesafedeki bir müşteriye hizmet götürmeleri çok maliyetli olmakta

09-26/542-130

iken o müşteriye deniz aracı daha yakında beklemekte olan bir diğer kooperatif ortağına yönlendirmeleri halinde kayda değer yakıt tasarrufu sağlanmaktadır. Dökme tatlı suyun deniz aracı ile açıkta bekleyen gemiye ulaştırılması hizmetinde tüketilen mazotun ederi taşınan suyun ederinden daha yüksek olabilmektedir. Bu çerçevede, ilgili hizmet pazarında faal teşebbüslerin ölçeklerini genişleterek ekonomik etkinlik sağlamaları kaçınılmaz görülmektedir. Bu da teşebbüslerin birleşmesi, birinin diğerini devralması yahut ekonomik özgürlüklerinden vazgeçmeden kooperatif ya da benzeri bir birlik oluşturmaları sayesinde olabilmektedir.

Diğer yandan, (.....) Kuruma gönderilen S.S. Marmara Dökme Tatlı Su Temin Tevzi Kooperatifi Yönetmeliği'nde üyeleri bağlayan ve 4054 sayılı Kanun'a aykırı olabilecek çeşitli hükümler mevcut olup önemli bulunan hükümlere aşağıda yer verilmektedir:

“ ...

3. Kooperatif tarafından su kaynakları ile ortaklar lehine yapılacak anlaşmalarla oluşturulacak cazip fiyatlar temel alınarak, kooperatif yönetimi tarafından belirlenecek olan en düşük fiyat, belirli aralıklarla ekonomik koşullar, hizmet kalitesinin yükseltilmesi ve fiyat politikaları esas alınarak belirlenecek ve üyeler haberdar edilecektir.

4. Kooperatif üyelerinin birbirlerinin müşterilerine su satması yasaktır. Ancak Kooperatif üyeleri hizmetin hızı ve kalitesini sağlamaya yönelik müşteri memnuniyetini sağlamak üzere, üyenin talebine binaen üyenin müşterisine üye adına su verebilir.

5. Üyelerin her biri kooperatif yönetimi tarafından belirlenecek en az bedelin altına inmemek şartıyla su satışı yapacaktır.

6. Kooperatif yönetiminin belirlediği satış bedelinin altında satış yapıldığı konusunda yönetime, bir kooperatif üyesinin şikayeti ile şikayet edilen üye hakkında kooperatif yönetiminin ihbarı ile Disiplin Kurulu tarafından araştırma yapılarak en az 5.000 €'dan başlamak üzere 50.000 €'a kadar cezai şart olarak para cezası verilecektir.

7. Kooperatif üyeleri yönetimin alacağı kararlara uymayı, belirleyeceği aidatları ödemeyi ve Kooperatif Disiplin Kurulunca alınacak ceza kararlarına uymayı taahhüt etmektedirler. Üyeler bu taahhütlerin garantisi olarak kuruluş sırasında 60.000 TL'lik açık çeklerini kooperatif yönetimine teslim etmişlerdir.

...

10. Kooperatif üyeleri, kooperatifin anlaşma yaptığı su kaynaklarından kooperatifin sağladığı imkânlarla kooperatif adına ve kooperatif üyesi olarak su alacaklardır.

11. ... kooperatifin anlaşma yapmadığı şirket-şahıslarla su alışverişi yapmayacaktır.

12. Kooperatif üyeleri, gemi isimleri, tonajları ve mevcut müşterilerini gösterir listesini kooperatife en geç 31.1.2009 tarihine dek teslim edecek olup, kooperatif gerekli gördüğünde üyeden müşterisi olduğuna dair evrak isteyebilir, araştırmasını yapar ve bu müşteri listesini tüm üyelere bildirecektir.

09-26/542-130

13. Kooperatif olarak Hamidiye ile yapılan sözleşme gereğince üyelere ait gemi isim ve tonajları liste halinde bildirilecek olup, üyeler tarafından alınan suyun faturası kooperatife kesilecektir...“

140 Yukarıda yer verilen düzenleme incelendiğinde, Kooperatif yönetiminin üyelerinin taban satış fiyatını belirlediği, kooperatif üyelerinin birbirlerinin müşterisine su satışı gerçekleştirmesinin yasaklandığı, bu koşullara uyulmadığının tespit edilmesi durumunda üyelerin disiplin kuruluna ihbar edileceği, disiplin kurulunun cezai yaptırımında bulunma hakkının olduğu ve üyelerin müşterilerinin listelerini kooperatif yönetimine 31.1.2009 tarihine kadar göndermek zorunda oldukları görülmektedir.

150 Belirtilmesi gereken önemli bir husus, şikâyet dilekçesinde ek olarak sunulan ve yukarıda bazı maddelerine yer verilen belgenin söz konusu hizmet pazarında kartel oluşturmaya yetecek kadar vasıflı bir belge olmadığıdır. Her bir müşterinin gemisinin o andaki konumuna göre hizmet bedelinin ve maliyetinin değişkenlik arz ettiği, pazara girişin ve çıkışın bu denli kolay olduğu, maliyet etkinliğinin bir müşteriyi Kooperatif üyesi bir diğer teşebbüse yönlendirmekle sağlandığı bir hizmet pazarında, mevcut sözleşme ile bir kartel oluşturulduğunu tespit etmek “orantılılık” ilkesi ile bağdaşmayacaktır.

Ayrıca, Kooperatif'in kuruluşunun Ticaret Sicili kayıtlarına göre 9.1.2009 tarihinde gerçekleşmiş olması; şikâyetin ise kooperatifin kuruluşunun hemen akabinde 28.1.2009 tarihinde yapılmış olması, Kooperatife üye teşebbüsler tarafından gerçekleştirildiği iddia edilen ihlâlin yeni olduğuna ve etkisinin henüz piyasada kendini göstermediğine işaret etmektedir. Bunun yanı sıra, yerinde inceleme esnasında edinilen bilgilere göre, kooperatifin hedeflediği tek fiyattan su satışı mümkün olmamıştır.

160 Diğer yandan Kooperatif üyesi 6 teşebbüs haricinde su alım piyasasında faaliyet gösteren 4 teşebbüs daha olması, piyasanın kendine özgü yapısı ve piyasaya giriş engeli bulunmaması gibi hususlar göz önüne alındığında Kooperatif ve Kooperatife üye teşebbüslere 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası çerçevesinde ihlale son vermeleri gerektiği yönünde görüş bildirilmesinin bu aşamada daha doğru ve etkinlik sağlayan bir uygulama olacağı kanaatine varılmıştır.

I.2.2. 4054 sayılı Kanun'un 6. Maddesi Bakımından Değerlendirme

170 Şikâyetçi tarafından Kuruma gönderilen ilk dilekçede, Hamidiye'nin Kooperatif ile birlikte hareket ederek, kendisinden su almak isteyen, ancak Kooperatife üye olmayan teşebbüslere suyu daha pahalı sattığı ve bu durumun anılan teşebbüslerin piyasa dışına çıkarılmasına yol açtığı iddia edilmektedir. Ancak Kuruma daha sonra gönderilen dilekçede şikâyetçi ile Hamidiye arasında yapılan görüşmeler sonucunda bu durumun şikâyetçi lehine düzeltilindiği; şikâyetçinin Kooperatife üye olan teşebbüslerle aynı fiyattan su alımı yapabildiği ifade edilmektedir. Bununla birlikte şikâyetçi, kooperatife üye olmayan ve bu pazarda faaliyet gösteren diğer teşebbüslerin son gelişmeler karşısındaki durumu hakkında herhangi bir bilgisinin olmadığını ifade etmiştir.

180 Şikâyet konusu olay Hamidiye açısından incelendiğinde öncelikle, Hamidiye'nin su alım pazarında hâkim durumda olabileceğinden hareketle bu teşebbüsün eylemlerinin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi çerçevesinde incelenmesi gerekmektedir.

09-26/542-130

Bilindiği üzere 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi uyarınca, *"Bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması"* hukuka aykırı ve yasaktır.

190 Raportörlerce yapılan yerinde incelemede, şikâyet konusu eylemlerin cereyan ettiği liman olan Bostancı İskelesi'nin şehir şebeke su hattının mülkiyetinin İSKİ'ye ait olduğu ve Hamidiye tarafından kiralandığı öğrenilmiştir. Bostancı İskelesi'nden önceki yıllarda Adalar'a İSKİ tarafından tankerlerle su temin edildiği; ancak Adalar'a Belediye tarafından şehir şebeke hattı uygulamasının başlamasından itibaren Bostancı tesislerinin atıl durumda kaldığı; bunun üzerine Hamidiye'nin bu tesisleri İSKİ'den kiralayarak su ikmal hizmeti pazarında faaliyet gösteren teşebbüslere su satmaya başladığı ifade edilmiştir.

Yukarıda yer verilen bilgilerden, Hamidiye'nin su alım pazarında tek teşebbüs olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan, İstanbul Paşalimanı ve İzmit Halidere limanlarında da aynı hizmet verilmekle birlikte, İzmit Limanı 5-6 saatlik mesafede bulunmaktadır. Paşalimanı ise gemilerin yanaşmasına çok elverişli değildir. Buna göre, Hamidiye su ikmal hizmetleri pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin tek sağlayıcısı olması nedeniyle su alım hizmetleri pazarında hâkim durumdadır.

200 Öte yandan, Hamidiye'nin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi çerçevesinde hâkim durumunu kötüye kullanıp kullanmadığı konusunda ise şu tespitleri yapmak mümkündür:

- (.....TİCARİ SIR.....)

210 - Hamidiye yetkilileri, Kooperatif'in kuruluş aşamasında kooperatif kurucuları ile yapılan görüşmelerde Bostancı İskelesi'nden su temin ederek gemilere su satışı yapan teşebbüslerin kooperatifleşme yoluna gittiğini; bu durumda Hamidiye açısından tek muhasebe kaydı tutmak daha kolay olacağından, kooperatife tek fatura kesmeyi tercih ettiklerini belirterek, 2008 yılı sonunda imzalanması düşünülen sözleşmelerde Kooperatif'i muhatap almayı düşündüklerini ifade etmişlerdir. Ancak, Kooperatif'in önerdiği ikili fiyat uygulamasının (10.000 ton altı için TL; 10.000 ton üzeri için TL) uygun bulunmaması üzerine, 2009 yılı sözleşmelerinde de daha önceki yıllarda olduğu gibi suyun satış fiyatı tek fiyat (2,69 TL/ton) olarak belirlenmiş ve bu rakam 2009 yılı sözleşmelerine konulmuştur. Nitekim tek satış fiyatı uygulaması şikâyetçi tarafından da teyit edilmiş; Kooperatif'in Hamidiye'ye önerdiği kademeli fiyat uygulamasının hiçbir zaman hayata geçmediği belirtilmiştir. Hamidiye'den temin edilen 2008 ve 2009 yılı sözleşmeleri ile 2009 yılı Ocak, Şubat ve Nisan ayı satış miktar/tutarları tabloları da 2,69 TL'lik tek fiyat uygulamasını doğrular niteliktedir.

Bu durumda, Hamidiye'nin herhangi bir farklı fiyat uygulamasına yönelmediğinden hareketle, söz konusu teşebbüs hakkında 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

K. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

230 **1.** Bostancı İskelesi'nde şebeke suyu temininde hâkim durumda bulunan Hamidiye Kaynak Suları Sanayi Turizm ve Ticaret A.Ş.'nin ayrımcı fiyat uygulamadığının sabit olduğuna,

2. Deniz taşıtı ile dökme tatlı su taşımacılığı hizmetinin sunulması esnasında yaşanan etkinsizlik sorununun çözümü doğrultusunda ilgili pazarda faal teşebbüslerin bir işbirliği kurmalarının bir gereklilik olduğuna, ancak bu işbirliğinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümlerinin temel ilkelerini ihlal etmemesi gerektiğine;

240 **3.** S.S. Marmara Dökme Tatlı Su Temin Tevzi Kooperatifi'ne ve üyelerine, 2009 yılı başında uygulamaya koyduğu ancak ilgili Rapor'un hazırlandığı tarih itibarı ile uygulanmadığı anlaşılan "S.S. Marmara Dökme Tatlı Su Temin Tevzi Kooperatifi Yönetmeliği" olarak adlandırılan belgede yer alan ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ve ilgili mevzuata aykırılık taşıyan maddelerin uygulamadan kaldırılmasına ve bundan sonra da bu nitelikte uygulamalardan kaçınılmasına, işbu kararın tebliğinden itibaren 30 gün içinde gerekli işlemlerin yapılarak Rekabet Kurumuna tevsik edilmesine, aksi takdirde haklarında 4054 sayılı Kanun çerçevesinde işlem başlatılacağına bildirilmesine yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca görüş gönderilmesi hususunda Başkanlığa yetki verilmesine,

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

250